

обрати одну людину, – констатував народний депутат.

– І це буде прекрасно, – підтримав таку позицію Віктор Мусіяка. – У перший день засідання я казав своїм колегам, що ми, по суті, не конкурсна комісія, бо одного з трьох обираємо Президент. Ми тільки добираємо найкращих і навіть за ранжиrom не ставимо. За умови внесення відповідних змін до закону буде справжній конкурс. Ми обрали, а глава держави потім уже формально вирішує. Тоді буде незалежність. Президент зможе сказати: дивіться, все, вони обрали. Я просто виконую свою функцію.

Ціна питання – перемога над внутрішнім ворогом

Віктор Чумак наголосив, що нині є унікальна можливість завдяки діяльності конкурсної комісії, що складається з людей, яким довіряє все українське суспільство, обрати таку людину, котра зможе очолити Антикорупційне бюро й налагодити його ефективну роботу.

– Нам потрібна ефективність цієї людини, – сказав він. – Я цілком упевнений, що тільки призначення саме ефективного менеджера

на цю посаду відіграє дуже велику профілактичну роль. Даю гарантію: одразу на 15–20 відсотків рівень високопосадової корупції буде зменшено. Якщо там не буде ефективної людини, ніхто на бюро не зважатиме. Ось ціна питання.

І справді, «ціна питання» дуже висока, як і очікування суспільства, адже робота цього органу може змінити на краще життя в Україні й запустити реальний процес боротьби з корупцією – найбільшим внутрішнім ворогом нашої держави.

Зміни в контексті соціальної культури

Олександр КОСТЕНКО,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач відділу Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України

Вийти з нинішньої кризи України може лише шляхом реформ. Але що насправді означає реформувати країну? Щоб розібратися, доведеться відкинути псевдореформаторські ілюзії, зокрема одну з найпоширеніших – начебто для успішності реформ досить виявити так звану політичну волю. Однак, як доводить історичний досвід, політична воля, що не узгоджується з **законами соціогенезу** (природні закони, за якими виникає й існує суспільне життя людей), неодмінно перетворюється на **політичну сваволю**. А будь-які спроби реформ, засновані на політичній сваволі, котра ігнорує природні закони соціогенезу, призводять до чергових соціальних деформацій і потрясінь. Саме це і відбувалося досі в Україні, про що свідчить, наприклад, безуспішність «антикорупційних реформ» у нашій державі. Реформи в Україні мають концептуально узгоджуватися з законами соціогенезу. А для цього потрібно ці закони належним чином усвідомити.

Реформа – це завжди трансформація суспільства за певного **соціогенного (що утворює суспільство) фактора**. Тобто для появи, існування й зміни суспільства треба, щоб виникав, існував і змінювався соціогенний чинник. Це і означає реформування суспільства, зокрема його розвиток до відповідного рівня. А щоб уможливити такі зміни і розвиток, потрібно цей фактор відкрити (пізнати) для себе.

Виявляється, що зазначений соціогенний чинник – це **соціальна культура людей**, під якою розуміють ступінь узгодженості волі й свідомості людей із **законами соціальної природи**.

Соціальна культура вміщує, зокрема, політичну, економічну, правову, моральну та інші види культури людини. Отже, будь-яка справжня реформа – це, власне, і є зміна соціальної культури людей, котра й забезпечує зміни в суспільстві.

Закон соціальної природи, яким варто керуватися для здійснення будь-яких реформ, можна сформулювати так: **без зміни соціальної культури людей не можна успішно здійснити жодну реформу**. Справжньою реформою може бути лише діяльність, що сприяє розвитку соціальної культури. Діяльність, яка не має цієї властивості, є псевдореформаторською.

Якщо проаналізувати в цьому контексті досвід реформи, здійсненої, наприклад, Франкліном Делано Рузвельтом, котра забезпечила подолання Великої депресії у США, то виявляється, що вона призвела саме до зміни соціогенного фактора – соціальної (політичної, економічної, правової, моральної тощо) культури громадян США, а він своєю чергою зумовив прогрес в американському суспільстві. Рушійною силою «японського дива» став сформований реформаторами новий соціогенний чинник – прогресивна соціальна культура японців. Загалом історія надає чимало доказів існування такої закономірності: **соціальний прогрес завжди забезпечується розвитком соціогенного фактора – соціальною культурою громадян, тобто рівень розвитку суспільства визна-**

ється рівнем розвитку соціальної культури його осіб.

До речі, визнаючи існування цієї закономірності й застосовуючи її для соціального прогнозування, можна сформулювати таке **прогностичне правило**: якщо рівень соціальної культури громадян у країні дуже низький, то ця держава неодмінно стає джерелом небезпеки для інших країн. Приміром, Росія, в якій зазначений соціогенний фактор (тобто політична, економічна, правова і моральна культура громадян) перебуває нині в критичному стані, стала носієм різноманітних загроз безпеці світового співтовариства.

В Україні, на відміну від Росії, започатковано інспірований Майданом процес розвитку (хоч і стихійний!) соціальної культури громадян. Очевидно, це і спровокувало конфлікт між Росією та Україною.

Сьогодні в Україні історично склалися надзвичайно сприятливі умови для розвитку соціальної культури громадян, і вони мають бути використані для забезпечення успішності тих реформ (політичних, економічних, правових, моральних тощо), які виведуть країну на шлях соціального прогресу. Однак наразі в Україні суть будь-якого реформування зводиться до оперування інституціональними чинниками, тобто до маніпуляцій із законодавством й адміністративними інструментами. Але ці чинники здатні впливати лише на крону, при цьому коріння «дерева» наших суспільних проблем залишається ураженим. Як тут не згадати біблійну метафору: «Камінь, що його будівничі відкинули, нарешті став каменем».

Соціальна культура громадян – це і є той чинник, яким досі зневажають українські реформатори й який неодмінно має бути покладений в основу реформування України. **Ілюзію щодо можливості успішних інституціональних реформ в Україні без вдосконалення зазначеного «людського фактора», яким є соціальна культура громадян, необхідно подолати!**

Соціальну культуру громадян не варто ототожнювати з їхньою поінформованістю. Проблема їх розрізнення актуалізується нині у зв'язку з поширенням у суспільстві ілюзії про визначальну роль інформації: начебто наразі інформація визначає соціальний прогрес. Насправді це не так! Інформація – лише інструмент, котрий люди застосовують залежно від стану їхньої соціальної культури, за допомогою якої вони інтерпретують одержувану ними інформацію. Відтак, не можна соціальну культуру громадян підмінити поінформованістю, а тому не ЗМІ як засоби, що поширюють інформацію, вирішують долю народів, а університети й інші

просвітницькі заклади, що формують соціальну культуру громадян. Отже, джерелом соціального прогресу в Україні мають визнаватися саме університети.

З огляду на досвід інших країн, для розвитку соціальної культури громадян в українському суспільстві можуть бути використані, зокрема, практика навчання за кордоном української молоді, яка після закінчення навчання «імпортуватиме» передову соціальну культуру в Україну; залучення до державного управління громадян України чи іноземних громадян із розви-

неною соціальною культурою; стажування українських фахівців у країнах із розвиненою соціальною культурою; реформування освіти в Україні таким чином, щоб вона сприяла формуванню у громадян прогресивної соціальної (політичної, економічної, правової, моральної тощо) культури.

На нашу думку, лише та реформаторська діяльність, яка супроводжуватиметься розвитком соціальної культури громадян, здатна зробити реформи успішними й забезпечити соціальний прогрес в Україні.

16

Сказано!

Голова Комітету з питань культури і духовності Микола КНЯЖИЦЬКИЙ:

– Наразі Міністерство культури напрацьовує концепцію розвитку всієї гуманітарної сфери. Ця не проста робота триватиме кілька місяців. Для нас важливо реформувати радянську систему фінансування галузі за європейським зразком. Головне – адресне виділення коштів через Фонд культури, який передаватиме їх до профільних інститутів для підтримки певних проектів.

Плакат – брат барикад

Ольга КЛЕЙМЕНОВА

Розпочинаємо новий проект, присвячений призабутому різновиду графічного мистецтва – плакату. Точніше – плакату політичному, ще точніше – патріотичному. Запрошуватимемо художників-плакатників для публікації їхніх робіт. Щомісяця друкуватимемо по одному плакату з лаконічним резюме його автора. На сайті видання будь-хто з вас зможе оцінити твір. А наприкінці року ініціюватимемо виставку в одному з престижних залів української столиці.

Наш перший учасник – **Олег ПАВЛОВ** – один із провідних вітчизняних художників, котрі працюють у жанрі плаката. Його «коник» – стиль баухауз, що походить від назви знаменитого художнього навчального закладу та мистецького об'єднання в німецькому місті Веймарі (*Vauhaus* – нім. «дім будівництва»). До речі, серед викладачів «Баухаузу» були Пауль Клеє, Піт Мондріан, Василь Кандинський. Представники течії проголошували єдність мистецтва і технології, інтерпретуючи суще кризю призму бачення художника, технолога та ремісника в одній особі. Часові межі, в яких існував навчальний заклад, – 1919–1933 роки. Його кончина пов'язана з воєнними неприйняттям на пряму націонал-соціалістами. Проте баухауз як художній стиль продовжує свій поступ донині. А свіжі алюзії на естетику буремної епохи 1920–1930-х є надивовижу актуальними.

Олег Павлов багато років працював у галузі графічних технологій. Окрім плакатів у стилі баухауз, малює картини в стилях сюрреалізм, кубізм та супрематизм. Важливою складовою твору вважає інтелектуальне наповнення. Істотною кожною деталлю, сутності символів, відтінків змістів. Використовує псевдонім *Ramittep*.

Історія

Жанр плаката, народжений у Західній Європі в другій половині XIX століття від театральної афіші, час від часу переживав злети й падіння. А ось прем'єри плаката політичного припадають на початок XX століття. Особливо розквітнув політичний плакат у 1920–1930-ті роки: між Першою та Другою світовими війнами художники активно експлуатували модну революційну тематику.

У періоди відносного, фрагментарного затишшя плакат відкладав свій рупор до наступних лихоманок історії. Виступаючи центральним засобом компартійної агітації та пропаганди аж до початку 1990-х, зокрема ефективною зброєю холодної війни, на наших теренах цей графічний глашатай був до певного часу приспаний. Новітні українські реалії пробудили до життя чимало образотворчих форм, зокрема й плакат.